

به ماه مبارک نور ببخش!

ریحانه عامل نیک! السلام علیک یا شهیرا...!الاکبر و یا عید اولیائه درهای آسمان در شب اول ماه رمضان گشوده می شود و تا آخرین شب این ماه بسته نمی شود. در روزهای بابرکت ماه رمضان قرار داریم. از مجموع کتاب های مفاتیح الجنان و کتاب کفعمی، اعمال ماه مبارک رمضان جمع اوری شده و در ادامه، در چهار دسته آمده است.

اعمال مشترک ماه رمضان بر چهار قسم به شرح زیر است:

قسم اول: اعمالی است که در هر شب و روز این ماه به جا آورده می شود، سیدبن طاووس از ائمه اطهار^(ع) نقل کرده است این دعا را بخوانید:
اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِیْ حَجَّ یَبْتَکَ الْحَرَامَ فِیْ عَامِیْ هَذَا وَفِیْ کُلِّ عَامٍ مَا اَبْقَیْتُ فِیْ یُسْرِ مَنَکَ وَعَافَیْهِ ...

بعد از نمازها این دعا با این فراز نیز خوانده شود:
یا عَلِیُّ یا عَظِیْمُ. یا غَفُوْرُ یا رَحِیْمُ. اَنْتَ الْوَزِیْرُ الْعَظِیْمُ الَّذِیْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ.. و همچنین از حضرت رسول ^(ص) نقل شده است این دعا را در ماه رمضان بعد از هر نماز واجب بخوانید:
اَللّٰهُمَّ اَدْخِلْ عَلَیْ اَهْلِ الْقُبُوْرِ السُّوْرَ اَللّٰهُمَّ اغْنِ کُلَّ فَقِیْرٍ اَللّٰهُمَّ اشْبِعْ کُلَّ جَائِعٍ...

قسم دوم: کارهایی که در شب های ماه رمضان باید به جا آورد آن چند چیز است:
۱- افطار مستحب است بعد از نماز باشد؛ مگر آنکه ضعف بر شما غلبه کرده باشد یا جمعی منتظر باشند.
۲- با خوراکی پاکیزه و حلال و به دور از شبهات افطار کنید.
۳- هنگام افطار بگویید: اللهم لک صمت و علی رزقک افطرت و علیک توکلت.
۴- با لقمه اول بگویید: بسم...!الرحمن الرحیم، یا واسع المغفره اغفر لی.
۵- در وقت افطار، سوره قدر را بخوانید.
۶- در وقت افطار صدقه بدهید و سپس روزه داران را افطار دهید؛ اگرچه به چند دانه خرما یا شربتِ آب باشد.
۷- در هر شب، خواندن هزار مرتبه انا انزلناه آمده است.
۸- در هر شب صد مرتبه حم دُخان را بخوانید.
۹- روایت است هرکه این دعا یا این فراز را بخواند، در هر شب ماه رمضان آمرزیده شود گناهان چهل سال او؛ **اَللّٰهُمَّ رَبِّ شَهْرِ رَمَضَانَ الَّذِیْ اَنْزَلْتَ فِیْهِ الْقُرْآنَ وَافْتَرَضْتَ عَلَیْ عِبَادِکَ فِیْهِ ...**
۱۰- در هر شب بعد از نماز مغرب دعای حج را بخوانید.
اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ بِکَ وَ مَنَکَ اَطْلُبُ حَاجَتِیْ وَ مَنْ طَلَبَ حَاجَهً اِلَی النَّاسِ فَاِنِّیْ لَا اَطْلُبُ حَاجَتِیْ ...
۱۱- در هر شب ماه رمضان دعای افتتاح را بخوانید.
۱۲- در روایت آمده است هرکه در هر شب از ماه رمضان، سوره انافتحنا را در نماز مستحبی بخواند. آن سال حفاظت می شود و از اعمالی که مستحب است در شب های ماه رمضان به جا آورده شود، خواندن هزار رکعت نماز در سرتاسر این ماه است.

قسم سوم: کارهای مربوط به سحرهای ماه مبارک رمضان است و آن چند کار است:
۱- سحری خوردن و سحری راترک نکند؛ اگرچه بایک دانه خرما یا یک لیوان آب باشد.
۲- سوره انا انزلناه را در وقت سحر بخوانید که هرکه این سوره را در وقت افطار کردن و سحر بخواند، گویی ثواب کسی را دارد که در راه خدا در خون خود بغلتد.
۳- در سحرهای ماه رمضان دعای سحر را بخوانید؛ از حضرت امام رضا^(ع) نقل شده این دعایی است که حضرت امام محمد باقر^(ع) در سحرهای ماه مبارک رمضان می خواندند.

قسم چهارم: خواندن دعای ابوحمزه ثمالی در سحرهای ماه مبارک رمضان.
روایت شده است امام زین العابدین^(ع) در تمام سحرهای ماه مبارک رمضان این دعا را می خواندند.

قصص قرآنی (۷)

برای نجات بنی اسرائیل

سمانه رضوانی! موسی^(ع) سال ها چوپانی کرده بود و وقتی عهدش با شعیب^(ع) تمام شد، به سمت مصر رفت. در بیابانی که موسی با خانواده اش پا در آن گذاشته بود، آتشی پیدا شد. موسی دنبال نشانه بود. رفت دنبال نشانه؛ صدای خدا بود. گفتند اینجا سرزمین مقدسی است. کش هایت را در بیاور!

إِنِّیْ اَنَا رَبُّکَ فَاطْلَعْ تَعْلَیْکَ اِنَّکَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًی (طه، ۱۲).
نمی دانم. با خودم فکر می کنم حالش چگونه شد وقتی فهمید که صاحب صدا، خداست... وقتی فهمید باید چه کار بزرگی بکند، باید بار رسالت را به دوشش می کشید؛

وَأَنَا اخْتَرْتُکَ فَاسْتَمِعْ لِمَا یُوْحِی (طه، ۱۳).
و معجزه را در دستانش گذاشتند.
خدا گفت به سوی فرعون برو که سر به سرکشی برداشته است؛ اَذْهَبْ اِلَیْ فِرْعَوْنَ اِنَّهُ ظَلَمَ (طه، ۲۴).
باید می رفت بین مردمی که یکی از آن ها را کشته بود. از اینکه او را به قتل برسانند، می ترسید.
گفت برادرم هارون زبانش گویاتر است؛ او را همراه من بفرست تا یارم در رسالت باشد و مرا تأیید کند؛ می ترسم من را تکذیب کنند؛

وَأُخِی هَارُوْنُ هُوَ أَفْضَحُ مِنِّیْ لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِیْ رِدْءًا یَصَدِّقُنِیْ اِنِّیْ اَخَافُ اَنْ یَّکَذِّبُوْنِ (قصص، ۳۴).
درخواست موسی^(ع) قبول شد؛

قَالَ قَدْ اُوْتِیْتَ سُوْلًا یَا مُوسٰی (طه، ۲۶).
خدا به او قدرت داد به وسیله هارون.... به هر دوی آن ها با کمک معجزات، قدرتی داد تا به فرعون و اطرافیانش، برتری و تسلط پیدا کنند.
خدا دل موسی^(ع) را آرام کرد؛ بشارت داد که موسی و هرکه از او پیروی کند، پیروز است؛

قَالَ سَتَشِدُّ عَضْدُکَ بِاُخِیْکَ وَتَجْعَلُ لَّکُمَا سُلْطٰنًا فَلَا یَصِلُوْنَ اِلَیْکُمَا یَا یٰۤاٰتِنَا اَنْتُمَا وَمَنْ اَتٰبَکُمَا الْغَالِبُوْنَ (قصص، ۳۵).

فرعون بسیار ظالم بود. مردم همه اسیر دست او بودند و در رنج و عذاب زندگی می کردند اما نوری در راه بود؛ نور منجی، منجی ای که آنان را از دست فرعون نجات می داد. رسالت شروع شد و وقت رویارویی فرعون و موسی فرارسید.
گفت من پیامبر هستم از طرف پروردگار عالمیان. (اعراف، ۱۴۴)
موسی^(ع) می خواست بنی اسرائیل را از دست فرعونیان آزاد کند؛

اَنْ اَرْسَلَ مَعَنَا نَبِیَّ اِسْرَآئِیْلَ (شعرا، ۱۷).
لحظه ای که فرعون می ترسید، فرارسید. یادش آمد او خودش، موسی را بزرگ کرده و سال ها پیش خود نگه داشته بود و این ها را به موسی^(ع) یادآوری کرد؛

قَالَ اَلَمْ نَرْبِّکَ فِیْنَا وَلِیْدًا وَنَجَّیْکَ مِنْ غَمْمِکَ سِیْنِیْ (شعرا، ۱۸).
شاید خواست موسی را به عذاب وجدان بیندازد؛ این یادآوری ها بی علت نبود.
با این همه کار خودت را کردی؛ برای فرعون، موسی^(ع)، حکم آدم نمک خورده و نمکدان شکسته را داشت؛ برای همین گفت تو از ناسپاسان هستی؛

وَفَعَلْتَ فَعَلْتَکَ اَلَّتِیْ فَعَلْتَ وَاَنْتَ مِنَ الْکٰفِرِیْنَ (شعرا، ۱۹).
اما موسی^(ع) رسول بود و می دانست که خدا او را نگه داشته است برای چنین روزی....

شماره

۳۳شنبه
۱۴ اسفند ۱۳۹۲
۳ رمضان ۱۴۴۴
شماره ۴۴۴۴

۱۴

مبارک

بررسی آثار و برکات سنت قرآنی احسان و نیکوکاری و صدقه به مؤمنان

هر کار خیر برای خدا، قرض الحسنه است

آمنه مستقیمی | چهاردهمین روز از اسفند در تقویم رسمی کشور، روز ترویج فرهنگ قرض الحسنه نام گرفته است؛ سنتی که درصورت گسترش، بسیاری از آسیب های اجتماعی را کاهش می دهد و محبت و مودت را بر فضای روابط اجتماعی ما حاکم می کند. به مناسبت فرارسیدن این روز و مقارن بودن آن با ماه مبارک رمضان، ابعاد رضائی آن را مرور می کنیم.

بازرزش تر از صدقه و انفاق

نقش قرض الحسنه در زندگی انسان های سالم و مؤمن بسیار سازنده و مفید است، زیرا با تقویت وضعیت اقتصادی و بهبودی آن، عامل قوام فرد و جامعه می شود (نساء، آیه ۵)، و شخص را به کار و تلاش و تولید سوق می دهد. ازاین رو در روایات، ثواب قرض دادن بیش از صدقه دادن و انفاق دانسته شده است؛ زیرا گاه انسان به کسی صدقه می دهد که او نیازی ندارد؛ همچنین قرض گیرنده باتوجه به تعهدی که می سپارد، بر آن است تا با تولید و تلاش خود، وامش را پس دهد و این عمل قرض، در گردش سالم اقتصاد و جریان مفید و سازنده پول و مال تأثیرگذار است.

رسول خدا^(ص) پیوسته بر رعایت بدهکاران تنگدست تأکید می کردند و مسلمانان را از دچار شدن به نفرین بدهکاران تنگدست برحذر می داشتند. ایشان می فرمودند: «هرکه به تنگدستی مهلت دهد، خداوند در روزی که هیچ سایه ای جز سایه او نیست، وی را در سایه خود درآورد.» همچنین پیامبر^(ص) در بیان ارزش گذاری اعمال مؤمنان، قرض را بارزتر تر می دانند و می فرمایند: «صدقه دادن، ده حسنه، قرض دادن، هجده حسنه، رابطه با برادران دینی، بیست حسنه و صله رحم، بیست و چهار حسنه دارد.» (کافی، ج ۴، ص ۱۰، ح ۲۳)

در ماه رمضان به خدا قرض دهیم

قرآن کریم هر کار خیری را که انسان برای خدا انجام دهد، قرض الحسنه می داند؛ چه عبادت اصطلاحی باشد مثل نماز و روزه یا انفاق مالی یا کارهای خدماتی و عام المنفعه همچون مسجدسازی و مدرسه سازی، یا جبهه رفتن و جهاد در راه خدا. رسول خدا^(ص) از یک سو، مسلمانان را به قرض دادن، تشویق و ترغیب و از سوی دیگر به آنان توصیه می کردند تا جای ممکن نفاعت کرده، از قرض پرهیز کنند.

شروط قرآن برای قرض الحسنه

قرآن سیزده بار از واژه «قرض» سخن گفته است و هر جا کلمه «قرض» را آورده، به دنبال آن، کلمه «حسنًا» را هم آورده است (تغابن، ۱۷). برای همین در اسلام به وام بی بهره «قرض الحسنه» می گویند. این ترکیب یعنی قرض دادن باید به صورت نیکو انجام شود. نیکویی یعنی شروطی داشته باشد. همچون اینکه آبرومندانه باشد، بی منت باشد، بدون چشمداشت به سود و بهره باشد، برای خشنودی خدا باشد و از روی میل و علاقه باشد.

آداب قرض الحسنه

قرض الحسنه هم مثل دیگر کارهای نیک و مورد سفارش در اسلام، آدابی دارد از جمله اینکه قرض دهنده مراعات آبروی قرض گیرنده را کند. ازاین رو خداوند گفت وگویی مجرمانه درباره توصیه به قرض الحسنه را از کارهای پسندیده و شایسته شمرده است (نساء، آیه ۱۴ و تفسیر نورالتقلیل، ج ۱، ص ۵۴۹، ح ۵۵۸). از دیگر آداب قرض الحسنه مهلت دادن به قرض گیرنده است پیامبر^(ص) در این باره می فرمایند: «هر فردی به گرفتار و درمانده ای قرض بدهد و در پس گرفتن آن، خوش رفتاری کند (گناهانش پاک می شود) (و اعمالش را دوباره شروع می کند و خداوند در برابر هر درهم، هزار قطار (ثروتی فراوان) در بهشت به او عطا کند.» (ثواب الاعمال، ص ۲۸۹)

به خدا قرض می دهیم

قرض الحسنه در مکتب اسلام، جایگاه ویژه ای دارد. در شأن و آثار قرض الحسنه که از تعالیم دینی برخاسته، آیات بسیاری آمده است. مثل این آیه که می فرماید: «مَنْ ذَا الَّذِیْ یُقْرِضُ اِلَّا قَرْضًا حَسَنًا فِیضًا عَفْوَ لَهٗ اَعْصَافًا کَثِیْرَهٗ، کیست که به خدا قرض الحسنه ای دهد (و از اموالی که خدا به او بخشیده است، انفاق کند) تا آن را برای او، چندین برابر کند؟» (بقره ۲۴۵). یعنی همان گونه که در قرض و وام، مال از بین نمی رود و بازمی گردد، در این گونه امور نیز هر چه در راه خدا هزینه شود، بازمی گردد و بلکه چندین برابر آن را به عنوان پاداش دریافت می کنید.

به مقروض مهلت دهید

مهلت دادن به تنگدست در پرداخت قرض، از عوامل استجابات دعا و رهایی از گرفتاری و آندوه است. پیامبر^(ص) درباره نقش امهال به معسر در زندگی مادی و دنیوی انسان می فرماید: «هر فردی می خواهد دعایش مستجاب و آندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد.» (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸). البته لازم است قرض گیرنده همواره در اندیشه ادای قرض خود باشد. امام رضا^(ع) را این باره می فرمایند: «فردی که قرض بگیرد، در صورتی که تصمیم داشته باشد آن را پس دهد، درماند خداست تا آن را ادا کند، ولی اگر تصمیم نداشته باشد آن را به صاحبش برگرداند، دزد محسوب می شود.» (فقه الرضا، ص ۲۶۸)

حکم وصیت

پیرش، پدرم چند سال پیش فوت کرد و در وصیت نامه خود، مبلغ ۲ میلیون تومان برای تهیه جهیزیه هر یک از دخترها در نظر گرفت. اکنون بعد از گذشت سیزده سال اقدام به تقسیم اموال کرده ایم. آیا این پول به نرخ امروز در نظر گرفته می شود؟
پاسخ اجمالی ۱. اگر مجموع آنچه پدر شما وصیت کرده است، بیش از یک سوم اموالش باشد، وصیت وی، فقط در همان یک سوم نافذ است و باقی مانده باید بر طبق قانون ارث، بین همه وراث تقسیم شود.

۲. براساس تفاوت ارزش مبلغ وصیت شده، مراجع تقلید اختلاف نظر دارند؛ عده ای^[۱] معتقدند مقدار آن اضافه نمی شود؛ هر چند ارزشش کم شده باشد؛ البته برخی^[۲] در این باره شرطی گذارده. می گویند اگر در آن زمان دختران سهم الارث خویش را مطالبه کردند و سایر ورثه از پرداخت آن امتناع ورزیدند، درحال حاضر باید به قیمت روز سهم دختران پرداخت شود.

برخی^[۳] در این زمینه تورم بازار را لحاظ می کنند و ارزش روز را ملاک عمل قرار می دهند. بعضی^[۴] نیز می گویند، در این باره باید (بنابر احتیاط واجب) با سایر وراث مصالحه شود.

[۱] آیات عظام: سیستانی، صافی گلپایگانی، نوری همدانی، [۲] آیت... نوری همدانی، [۳] آیت... مکارم شیرازی، [۴] آیت... خامنه ای.

آیت...!العظمی خامنه ای: وصیت به مقدار یک سوم ماترک، نافذ است و باید بر طبق آن عمل شود و باقی مانده باید بر طبق قانون ارث، تقسیم شود و بنا بر احتیاط واجب، نسبت به تفاوت ارزش پول باید مصالحه شود.

آیت...!العظمی سیستانی: مقدار آن اضافه نمی شود؛ هر چند ارزشش کم شده باشد.

آیت...!العظمی مکارم شیرازی: باید آن مبلغ را به اضافه مقدار تورم متوسط اجناس در آن راه صرف کنید، مشروط بر اینکه به ضمیمه سایر وصیت ها بیش از ثلث اموال او نباشد؛ والا به مقدار ثلث عمل می شود.

آیت...!العظمی صافی گلپایگانی: چنانچه وصیت مذکور زائد بر ثلث (یک سوم) مال متوفی نبوده، به همان مبلغی که وصیت شده، باید عمل کرد و گذشت زمان و تورم، موجب زیاد شدن مقدار وصیت نمی شود، اما نسبت به بقیه ماترک میت هر چه قیمت آن بالا رفته باشد، در صورتی که هنوز تقسیم نشده است، همه ورثه در اضافه قیمت هم شریک هستند.

آیت...!العظمی نوری همدانی: در صورتی که دختران سهم الارث خویش را در آن زمان مطالبه کرده اند و سایر ورثه از پرداخت امتناع کرده باشند، درحال حاضر باید به قیمت روز، سهم دختران پرداخت شود، در غیر این صورت همان مبلغ مذکور در وصیت باید پرداخت شود.